

Аннотація. В статті рассмотрен вопрос относительно теоретических основ построения эффективной системы менеджмента качества на предприятиях.

Ключевые слова: менеджмент качества, система менеджмента качества, теоретические аспекты, предприятие промышленности.

Summary. In the article a question is considered in relation to theoretical bases of construction of the effective system of management of quality on enterprises.

Keywords: management of quality, system of management of quality, theoretical aspects, enterprise of industry.

*Рецензент к.е.н., доцент Сухорукова Т.Г.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Зубенко В.О.*

УДК 658:336

ХАРАКТЕРИСТИКА ЕКОНОМІЧНОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ТА ЇЇ ЕЛЕМЕНТІВ

Харчук Т.В., к.е.н., доцент, (ЄУ)

У статті досліджено сутність поняття «економічна стійкість», узагальнено теоретичні підходи до її визначення, виокремлено характеристики, що відображають сутнісно-змістове наповнення економічної стійкості та визначено її основні елементи.

Ключові слова економічна стійкість, виробнича, технологічна, фінансова, соціальна, екологічна, ринкова стійкість.

Постановка проблеми. В умовах сучасних ринкових відносин одним з пріоритетних напрямів діяльності будь-якого підприємства є підвищення ефективності роботи і забезпечення умов їхнього довгострокового розвитку шляхом забезпечення належного рівня економічної стійкості, що характеризується ефективністю управління формуванням та використанням капіталу, ступенем прибутковості, фінансової стійкості підприємства, здатністю розраховуватися за борговими зобов'язаннями тощо, що обумовлює необхідність дослідження сутності та визначення елементів економічної стійкості підприємства як необхідної передумови забезпечення конкурентоспроможності підприємства як на внутрішньому, так і на зовнішніх ринках.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Широке коло питань, пов'язаних із дослідженням економічної стійкості підприємства, висвітлено у працях таких науковців як С. Анохін [1], О. Ареф'єва [2], І. Брянцева [3], В. Василенко [4], В. Гречаний [5], С. Єзерська [6], О. Зайцев [7], В. Иванов [8], М. Лапуста [9], О. Поліщук [10] та інших. Проте, оскільки процес управління економічною

стійкістю підприємства має складний багатоаспектний характер, необхідно дослідити вплив та пріоритетність її складових з урахуванням великої кількості чинників для прийняття економічно обґрунтованих управлінських рішень.

Мета дослідження полягає в узагальненні підходів до визначення сутності економічної стійкості, виявленні характеристик, що її обумовлюють та дослідженні її основних елементів.

Вклад основного матеріалу. У сучасній науковій літературі економічна стійкість досліджується у декількох аспектах, узагальнення яких дозволить найбільш повно охарактеризувати її сутнісно-змістове наповнення. Так, деякі вчені [1, 9] розглядають економічну стійкість як стан рівноваги підприємства, зокрема, Лапуста М.Г. визначає економічну стійкість як рівноважний збалансований стан економічних ресурсів, що забезпечує стабільну прибутковість і нормальні умови для розширеного відтворення стійкого економічного росту в тривалій перспективі з урахуванням найважливіших зовнішніх і внутрішніх факторів [9]. Анохін С.Н. визначає економічну стійкість підприємства як такий

стан рівноваги промислового підприємства, при якому економічні і управлінські рішення мають здатність регулювати основні фактори стійкості стану підприємства: управління, виробництво, фінанси, персонал і стратегії в заданих межах ризику [1].

З іншого боку, економічна стійкість підприємства є сукупністю взаємопов'язаних і взаємообумовлених структурних складових, об'єднаних однією метою, яка передбачає створення, забезпечення та підтримку загального сталого функціонування підприємства [2, с. 84]. Економічна стійкість підприємства - це володіння саморегульованою системою факторів виробничого, фінансового та соціального характеру, здатної незалежно від зовнішніх впливів і внутрішнього стану підприємства, за рахунок взаємної оптимізації внутрішньої структури і внутрішніх зв'язків, забезпечувати стійку фінансову та виробничо-технологічну активність з метою задоволення суспільних і соціальних потреб як колективу даного підприємства, так і суспільства в цілому [5].

Заслугує на увагу підхід до визначення економічної стійкості як узагальнюючої характеристики підприємства, як складної відкритої системи, тому можливості забезпечення економічної стійкості підприємства полягають у:

❖ здатності економічної підсистеми в певний момент зберігати свою цілісність і одночасно створювати посилення для прогресивного (ефективного) розвитку навіть в умовах негативних впливів факторів зовнішнього середовища [6];

❖ здатності оптимально використовувати свій потенціал, що дозволяє швидко адаптуватися до динамічних змін зовнішнього середовища, в довгостроковій перспективі задовольняючи потреби всіх учасників господарської діяльності [10];

❖ здатності економічної системи не відхилятися від свого стану (статичного або динамічного) при різних внутрішніх і зовнішніх дестабілізуючих впливах за рахунок ефективного формування і використання фінансових, виробничих і організаційних механізмів [8];

❖ здатності ефективного функціонування і стабільного прогресивного розвитку при негативному впливі зовнішнього середовища [7];

❖ здатності системи зберігати свій працездатний стан з досягнення запланованих

результатів при наявності різних впливів [4, с. 79].

Таким чином, огляд економічної літератури виявив існування багатьох підходів до визначення економічної стійкості підприємства, яку вчені-економісти розглядають здебільшого через такі характеристики, як:

- стан рівноваги підприємства;
- сукупність взаємопов'язаних і взаємообумовлених структурних складових, об'єднаних однією метою;
- здатність зберігати свою цілісність і створювати передумови для розвитку;
- здатність оптимально використовувати свій потенціал;
- здатність не відхилятися від свого статичного або динамічного стану;
- стан підприємства, при якому зберігається здатність ефективного функціонування і стабільного прогресивного розвитку та ін.

На думку Брянцевої І.В. економічна стійкість підприємства формується в процесі виробництва, забезпечується на етапах реалізації та розподілу продукції [3]. Для підвищення економічної стійкості підприємств необхідно створити відповідні умови для забезпечення високої ефективності усіх видів підприємницької діяльності, підвищення конкурентоспроможності продукції, інвестиційної активності, що дозволить не лише підтримувати функціонування підприємства в умовах конкуренції, а й допоможе визначити напрями розвитку у довгостроковій перспективі.

Економічна стійкість як багатогранне поняття, що визначається значною кількістю характеристик, складається із взаємопов'язаних і взаємообумовлених елементів (виробничу, технологічну, фінансову, соціальну, екологічну, ринкову стійкість) (рис. 1.), які в комплексі дозволяють судити про загальну стійкість діяльності підприємства та про її розвиток. Таким чином, складність економічних відносин на сучасному підприємстві та різноманітність виконуваних ним функцій його економічна стійкість визначається багатьма складовими, поліпшення кожної з яких сприятиме найбільш повному завантаженню усіх потужностей та ресурсів, відновленню якісного, конкурентоспроможного продукту, що дозволить створити передумови сталого функціонування підприємства.

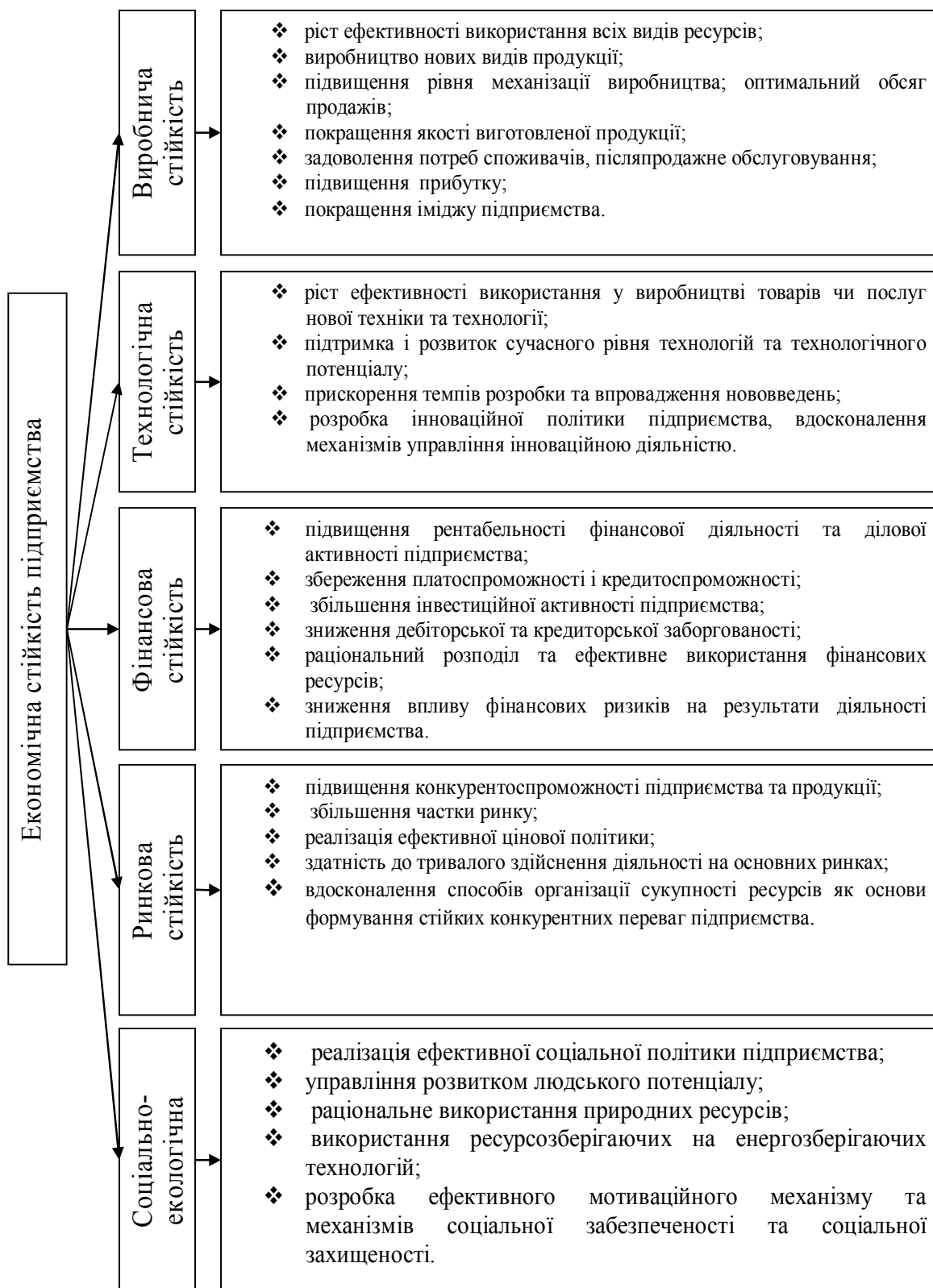

Рисунок 1 - Основні елементи економічної стійкості підприємства

Висновки узагальнення існуючих підходів до визначення сутності економічної стійкості підприємства дозволило виявити такі основні характеристики, що відображають її сутнісно-змістове наповнення, як стан рівноваги підприємства при якому зберігається здатність ефективного функціонування і стабільного прогресивного розвитку; здатність оптимально використовувати свій потенціал та зберігати свою цілісність і створювати передумови для розвитку; сукупність взаємопов'язаних і взаємообумовлених структурних складових, об'єднаних однією метою. До основних елементів, що у сукупності визначають економічну стійкість підприємства належать виробнича, технологічна, фінансова, соціальна, екологічна, ринкова стійкість, які взаємопов'язані між собою і обумовлюють безперервність процесу управління усіма підсистемами у напрямі досягнення основних цілей підприємства.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1.Анохін С.Н. Методика моделирования экономической устойчивости промышленных предприятий в современных условиях [Текст]/ Анохін С.Н. - Саратов: Саратов. гос. техн. ун-т, 2000. - 40с.

2.Ареф'єва, О.В., Економічна стійкість підприємства: сутність, складові та заходи з її забезпечення [Текст] / О.В. Ареф'єва, Д.М. Городянська. – Актуальні проблеми економіки. – 2008. – №8(86). – С. 83-90.

3.Брянцева И.В. Рейтинговая оценка экономической устойчивости строительного

предприятия [Текст]/Брянцева И.В. // Экономика строительства. 2002. - №11. - С.20-27.

4.Василенко В.О. Антикризове управління підприємством. – К: ЦУЛ, 2003. – 504 с.

5.Гречаный В.В. Экономическая устойчивость предприятия и факторы ее стабилизации [Текст] / Гречаный В.В. // Коммунальное хозяйство городов. - 2000. - №26. - С.157-159.

6.Езерская С.Г. Экономическая устойчивость промышленного предприятия: методологические аспекты и методы оценки [Текст]/ Езерская С.Г // Автореф. на соиск. уч. ст. канд. экон. наук. - Иваново, 2004. - 20с.

7.Зайцев О.Н. Оценка экономической устойчивости промышленных предприятий (на примере промышленности строительных материалов) [Текст]/ Зайцев О.Н. // Автореф. дис. -Хабаровск, 2007. - 23с.

8.Иванов В.Л. Управление экономической стійкістю промислових підприємств (на прикладі підприємств машинобудівного комплексу) [Текст]/ Иванов В.Л // Східноукр. нац. ун-т ім. В.Даля; - Луганськ, 2005. - 266 с.

9.Лапуста М.Г. Определение характера финансовой устойчивости предприятия // Финансовый менеджмент. - 2008. - № 8. - С.15-17

10. Поліщук О. А. Теоретико-методологічні основи оцінки економічної стійкості сільськогосподарських підприємств [Текст]/ Поліщук О. А.// Економіка: проблеми теорії та практики. - Д., 2007. - Вип.225, т.2. - С.367-374.

Аннотация. В статье исследована сущность понятия «экономическая устойчивость», обобщены теоретические подходы к ее определению, выделены характеристики, отражающие сущностно-содержательное наполнение экономической устойчивости, и определены ее основные элементы.

Ключевые слова: экономическая устойчивость, производственная, технологическая, финансовая, социальная, экологическая, рыночная устойчивость.

Summary. The article is devoted to defining the real meaning of "economic stability", generalization of theoretical approaches to its definition, distinguishing characteristics, which essentially reflect the semantic content of economic stability and determination of its basic elements.

Keywords: economic stability, productive, technological, financial, social, environmental, market stability.

*Рецензент к.е.н., доцент УкрДАЗТ Прохорова В.В.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Якименко Н.В.*